

KRUM KULIAVKOV

VALOISIN MUISTELMANI

Vuonna 1921 Moskovassa pidettiin Kominternin III kongressi. Bulgarian valtuuskuntaa johtivat Georgi Dimitrov ja Vasili Kolarov... Valtuuskunnan edustajana minulla oli onni ei vain nähdä suuri Lenin, vaan myös keskustella hänen kanssaan ja piirtää hänen kuvansa kun hän itse oli mallina.

Kongressin avajaiset pidettiin Suuressa teatterissa. Hotelli, jonne valtuuskuntamme oli majoittunut, sijaitsi lähellä teatteria ja me lähdimme kongressin avajaisiin määrätyllä hetkellä jalkaisin. Aukiolle tultua huomasimme, että perässämme kulki melko suuri lapsiryhmä. Millä ansaitsimme sellaisen huomion? Pian kaikki selvisi. Viimeisinä astelimme minä ja Pentšo Dvorianov. Lapset eivät hellittäneet katsettaan nimenomaan Dvorianovista. Osoittautui, että lasten mielenkiintoa herättivät hänen karlovilaiset roimahousunsa...

Avajaisjuhllisuuksien jälkeen lavalle ilmestyi Šaljapin mukanaan säestäjä, joka oli hänelle vyötäröön asti; Šaljapin näytti hänen vierellään vieläkin isommalta. Šaljapin lauloi muutaman laulun ja lopetti esiintymisensä „Junttalauluun”. Salissa puhkesivat myrskyiset suosionosoitukset, kun hän loppusäkeen „Hei junttamme, hei heijuu! Jo nousee, jo nousee, hei heijuu!” asemesta lauloi:

Hei junttamme, se nousee!
Hei, neuvostolainen, se nousee!..

Seuraavana päivänä alettiin kongressin istunnot. Salissa, jossa istuntoja pidettiin, kohtasivat toisensa eri maiden edustajat, jotka sitä ennen olivat tienneet vain toistensa nimet. Neuvostotoverit suhtautuivat ulkomaalaisiin suurella mielenkiinnolla. Vapaina hetkinä, istuntojen välillä he istuivat luonamme tai kävelivät kanssamme käytävillä vilkkaasti keskustellen. Sitäkin enemmän ulkomaalaisia tovereita kiinnostivat huomattavat Loka-

kuun vallankumouksen sankarit ja toimihenkilöt. Siellä oli ihmisiä, joiden nimet olivat jylisseet kautta maailman ja ennen kaikkea siellä oli Lenin.

Mutta Leniniä ei vielä ollut kongressissa. Hän tuli muistaakseni vasta kahdeksanteen istuntoon. Hänen saapuessaan sali jyrisi suosion- ja kunnianosoituksista. Kaikki edustajat tervehtivät seisoen ja innostuneina suurta opettajaa ja johtajaa, vallankumouksen neroa, joka valaisi koko ihmiskuntaa syvällisellä marxilaisella ajattelukyvyllään. Hän istui heti pöydän taa vaatimattomana ja rauhallisena, alkoi asiallisesti selailta papereitaan ja painoi päänsä alas nostamatta sitä enää aivan kuin tahtoen sanoa: jättäkäämme tämä tällainen, onhan tärkeämpiäkin asioita.

Siihen aikaan puhujakorokkeella esiintyivät Italian edustajat. Heidän edustajistossaan oli paitsi kommunisteja, jotka liittyvät ehdottomasti III Internationalen ohjelmaan ja joita Gennari johti kongressissa, myös Serratin kannattajia, joita edusti Lazzari. Serratilaiset eivät hyväksyneet eräitä III Internationalen ohjelman pykäläitä. Italiaan oli lähetetty vuonna 1920 Hristo Kabaktšijev selittämään heille, että tämä ohjelma on oikea, ja auttamaan Italian kommunistista puoluetta kriisin poistamisessa. Sen vuoksi nyt kaikki tahtoivat kuulla mitä sanoo serratilainen edustaja, joka oli juuri ennen Leninin saapumista aloittanut puheensa.

Lazzari oli jo iäkäs, vanhan puhujakoulutuksen miehiä ja puhui temperamenttisesti elehtien ylenmäärin ja kääntyillen kaikkiin suuntiin. Puheen päätyttyä kaikki valmistuivat kuuntelemaan käännöstä. Nykyään painetaan kuulokkeet korville ja tökätään pistotulppa siihen rasiaan, jonka yläpuolella on kirjoitus kuuntelijan äidinkielellä tai jollain muulla kielellä, jolla tulkinta halutaan kuulla. Silloin käännös tehtiin siten, että tulkit menivät puheen päätyttyä salin neljään nurkkaan ja tulkkasivat puheet venäjäksi, ranskaksi, saksaksi ja englanniksi. Jokainen meni siihen nurkkaan, missä puhuttiin hänen ymmärtämäänsä kieltä.

Menimme luonnollisesti siihen nurkkaan, missä tulkattiin venäjäksi. Tulkkina taisi olla Lunatšarski... Kuunnellekseni tarkkaavaisesti en huomannut, kun joku seisahtui viereeni, painautuen aivan kiinni vasempaan käsivarteeni. Käännyin katsomaan — Lenin! Tuntui kuin käsivarttani olisi kumentanut. Mikä onni! Katselin tarkasti hänen kasvojaan, jotka olivat hyvin lähellä omiani, tunsin hänen hengityksensä, näin hänen kasvoissaan tuskin havaittavat pikku kuoppaset, katselin tarkasti hiusten ja kasvojen väriä, koetin painaa mieleeni kaiken mahdollisimman tarkoin...

Lenin kuunteli kirjoittaen aika ajoittain jotain muistikirjaansa. Hänen kasvonsa olivat rauhalliset, vilpittömät ja hyvätahtoiset. Katselin yhä häntä ja ajattelin: mikä inhimillisuus hänestä

huokuu! Hän on nero — yhtä suuri kuin hän on mieleltään vaatimaton ja ylevä. Hänen koruttomuutensa ja sydämellisyytensä on niin lumoavan puoleensavetävää, että katsetta on mahdotonta irroittaa hänestä.

Kun tulkki lopetti ja edustajat lähtivät paikoilleen, Lenin kääntyi odottamatta puoleeni:

— Mitä te, toveri, minua niin tarkastelette?

— Pyydän anteeksi, toveri Lenin,— vastasin hiukan hämmentyneenä tuosta odottamattomasta kysymyksestä,— olen taiteilija. Piirrän kaiketi joskus teidän kuvanne.

— Vai niin, oletteko taiteilija? Entä mistä olette kotoisin?

— Bulgariasta.

— Onko siellä meikäläisiä taiteilijoita paljonkin?

— Onhan siellä.

Tässä hämmentyneessä mielentilassa liioittelin tietysti hiukan. Silloin Bulgariassa meikäläiset taiteilijat — kommunistit olisi voinut laskea sormin. Olihan heitä kuitenkin olemassa.

Luoksemme kerääntyi muutamia henkilöitä — lehtimiehiä, taiteilijoita. He samoin kuin minäkin katselivat mielenkiinnolla ja uteliaan tarkkaavaisesti Leninin kasvoja.

— Toveri Lenin, suokaa meille muutama minuutti,— pyysi joku.

Lenin katsahti meihin, tarttui sormin liiviinsä ja nyökäytti päätään.

— No hyvä... Mennään.

Seurasimme häntä. Eräässä pienessä huoneessa oli vain muutama edustaja. Lenin istui tuolille ja otettuaan muistikirjan taskustaan vaihtoi pari sanaa erään ranskalaisen lehtimiehen kanssa. En tarkkaan muista piirsimmekö hänen kuvaansa kolmen tai neljän minuutin ajan, kun joku sanoi, että häntä kutsutaan puhelimeen. Hän lähti pois eikä enää palannut. Sitä paitsi väli-aika päättyi ja alkoi istunto.

Gennari puhui ensimmäisenä. Hänen lopetettuaan Lenin nousi puhujakorokkeelle. Hän vastaili Lazzarille, tai oikeammin ei vastannut vaan kyseli. Kysymyksiä sateli toinen toisensa jälkeen kuin kuulia konekivääristä. Lazzari näkyi yhä useammin ottavan nenäliinan ja pyyhkivän hikistä niskaansa. Nyt Lenin oli aivan toinen. Hänen kasvoistaan kuvastui jännitys, intomieli ja määrätietoisuus.

Toisella kertaa näimme mielenkiintoisen tapauksen. Lenin tuli sisään ja lähti suoraan puhemiesistön pöytää kohti. Mutta puhujan sanat näyttivät hänestä niin mielenkiintoisilta, ettei hän malttanut kiertää pylvään taitse puhemiesistöön, vaan istahti puhemiesistökorokkeen alimmalle askelmalle ja alkoi kirjoittaa nopeasti muistikirjaansa. Monet valokuvaajat kuvasivat ja taiteilijat hahmottelivat paperille tämän mielenkiintoisen hetken. Eräs

toimeliaimpia taiteilijoita, joka piirsi silloin monta kuvaa, oli Brodski.

Toinenkin tapaus on painunut syvälle muistiini.

Joka lauantai vapaana olevat kansalaiset menivät maksutta tekemään työtä (kuten meillä talkoopäivinä), he auttoivat nuorta proletaarista valtiota selviämään vaikeuksista.

Kongressiedustajat halusivat myös ottaa osaa näihin talkoihin. Eräänä lauantaina järjestyimme riveihin ja marssimme laulaen meille määrättyyn paikkaan. Se oli Aleksanterin¹ asema, jossa piti purkaa vaunuista parruja ja lajitella ne.

Tulimme asemalle. Siellä oli pitkät rivit parruilla ja muilla materiaaleilla kuormattuja vaunuja,— kokonaisia tavarajunia, joille ei ollut lastinpurkajia. Jakauduimme kaksittain joka vaunuun, meidän oli purettava parrut vaunuista ja pinottava.

Jouduin toveri Georgi Dimitrovin pariaksi erästä tällaista vaunua purkamaan. Työ alkoi. Nostelimme parruja ja laitoimme niitä varovasti syrjään. Alussa kaikki sujui hyvin: yhdessä tartuimme parruun ja yhtäkaa asetimme sen määrättyyn paikkaan. Mutta kesken työn, kun melkein puoli vaunulastia oli jo purettu, sattui pieni ikävyys. Eräs parru oli kovin paksu ja raskas. Toveri Dimitrov, joka silloin oli parhaissa voimissaan, terveempi ja voimakkaampi minua, kannatti parrun, mutta minulta se putosi. Parrun pää sattui jalkaterääni, ja minä onnahdin kivusta. Isku ei ollut kovin voimakas, mutta neuvostoverit lähettivät minut heti Kremlin sairaalaan, jossa jalkaani tehtiin kääre ja minut pantiin vuoteeseen.

Muutaman tunnin kuluttua sairaanhoitajatar tuli luokseni ja virkkoi hymyillen:

— Tiedättekö kuka teitä kyseli? Vladimir Iljitš kyseli vastikään. Hän sai tietää, että eräs ulkomaalainen edustaja on Aleksanterin asemalla parrulastia purkaessa loukkaantunut, ja kyseli hänen vointiaan.

Saatanko sen unohtaa? On hyvin vaikea käsittää, miten Leninillä oli aikaa huolehtia sellaisista pikkuseikoista.

Nuo ihmiskunnan historian valoisimman henkilön elämään liittyvät tapaukset ovat painuneet syvälle muistiini.

¹ Nyt Bielovenäjän asema.— *Toim.*